

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/227/2022
Identifikačné číslo spisu:	5909200683
Dátum vydania rozhodnutia:	26.10.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Halušková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:5909200683.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Haluškovej a členov senátu JUDr. Jany Bajánkovej a JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD. v spore žalobcov 1/ M.. S.. Z. Q., S., narodenej XX. B. XXXX, Q., C. XXX/X, 2/ Z.. K. H., narodeného XX. M. XXXX, Z., A. Z. XX, 3/ N. H., narodeného XX. M. XXXX, Z., E. XX, 4/ Z. U., narodeného XX. H. XXXX, Z., Z.. Q.. Š. XX, 5/ S.. M. U., narodeného XX. K. XXXX, C., M. X/F, zastúpených advokátskou kanceláriou Advokátska kancelária ŠKODLER & PARTNERS s. r. o., Bratislava, Dobšinského 12, IČO: 47 238 232, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Bratislava, Račianska 71, o náhradu škody spôsobenú nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci, vedenom na bývalom Okresnom súde Ružomberok pod sp. zn. 2C/8/2013, o dovolaní žalobkyne 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 28. novembra 2017 sp. zn. 5Co/300/2017 takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovanej náhradu trov dovolacieho konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

1.1. (Od 01. júna 2023 bývalý) Okresný súd Ružomberok (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom (medzitýmnym) z 15. decembra 2016 č. k. 2C/8/2013-759 určil, že základ nároku žalobcov 1/ - 5/ na náhradu škody titulom ušlého zisku je daný (I. výrok). Určil tiež, že základ nároku žalobcov 1/ - 5/ na náhradu škody titulom účelne vynaložených trov nie je daný (II. výrok).

1.2. Z dôvodov rozsudku vyplýva, že predmetom konania bola náhrada škody vo výške 971 226,20 eura s úrokom z omeškania 8 % ročne z dlžnej sumy od 18. januára 2005 do zaplatenia a s náhradou trov konania uplatnená žalobcami podľa zák. č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. Za nezákonné rozhodnutie, ktorým bola škoda spôsobená, žalobcovia označili rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 23Co/61/2004 zo 07. septembra 2004 potvrdzujúci rozsudok Okresného súdu Ružomberok sp. zn. 5C/188/2002 z 11. novembra 2003 o vyslovení neplatnosti kúpnej zmluvy zo dňa 25.05.1999 uzavretej medzi predávajúcim Pharmaciae et Hospitale Servitium Lubochňa, s. r. o., Ružomberok (ďalej aj „PHS“) ako predávajúcim a žalobcami 1/ - 5/ ako kupujúcimi. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) rozsudkom z 22. novembra 2005 sp. zn.

1Cdo/27/2005 rozsudok krajského aj okresného súdu zrušil z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia premĺčania a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Skutočnú škodu žalobcovia vyčíslili čiastkou 1.651.560,- Sk, ušlý zisk požadovali vo výške 264.913,- Sk. Rozsudok okresného súdu z 24. mája 2013 č. k. 2C/8/2013-478 sa po jeho potvrdení rozsudkom Krajského súdu v Žiline č. k. 5Co/350/2013-516 stal vo výroku o určení, že základ nároku žalobcov na náhradu skutočnej škody nie je daný právoplatným, takže predmetom konania zostala náhrada škody titulom ušlého zisku a náhrada trov konania.

1.3. Súd prvej inštancie viazaný pokynom odvolacieho súdu dokazovaním zameraným na existenciu príčinnej súvislosti medzi nezákonným rozhodnutím a vznikom škody zistil, že konanie o neplatnosť kúpnej zmluvy bolo okresným súdom pod sp. zn. 5C/188/2002 vedené v priebehu konkurzného konania na spoločnosť PHS (konkurz vyhlásený dňa 23.09.2003). Odvolací súd rozsudok okresného súdu potvrdil v konaní sp. zn. 23Co/61/2004. Dňom právoplatnosti rozsudku 17. januára 2005 správca konkurznej podstaty získal oprávnenie disponovať s majetkom úpadcu a do zrušenia uvedených rozsudkov najvyšším súdom správca konkurznej podstaty tento majetok kúpnu zmluvou previedol na iný subjekt s tým, že žalobcovia nemali žiadnu možnosť získať svoje vlastnícke právo späť. K vzniku škody nedošlo podľa okresného súdu preto, že správca konkurznej podstaty konal v súlade s ustanoveniami vtedajšieho zákona o konkurze a reštrukturalizácii č. 328/1991 Zb., ale z dôvodu, že následkom rozhodnutia krajského súdu mohol byť spoluvlastnícky podiel zaradený do súpisu majetku úpadcu a mohlo s ním byť nakladané. Konkurz prebiehal od r. 2003, odvolací súd rozhodoval v r. 2005, preto nemožno špekulovať, že keby nebol vedený konkurz, škoda by nevznikla. Nemožno použiť argumentáciu o nečinnosti žalobcov v rámci konkurzu po vydaní uznesenia najvyššieho súdu dňa 22. novembra 2005, nakoľko v danom čase bola možnosť domáhať sa vylúčenia z konkurznej podstaty len finančného ekvivalentu v súvislosti s predaným spoluvlastníckym podielom na nehnuteľnostiach, ale nie vylúčenia spoluvlastníckeho podielu k uvedenej nehnuteľnosti. Následok v podobe predaja spoluvlastníckeho podielu nastal v priamej príčinnej súvislosti s rozhodnutím Krajského súdu v Žiline, zrušeným 22. novembra 2005 v konaní sp. zn. 1Cdo/27/2005 najvyššieho súdu. Dôsledkom tohto zrušujúceho uznesenia bolo zamietnutie žaloby proti terajším žalobcom. Ak by krajský súd nevyslovil názor o počiatku behu premĺčacej lehoty v rozpore so zaužívanou súdnou praxou, nebolo by možné v konkurznom konaní podiel žalobcov prediť, nakoľko pôvodný rozsudok o zamietnutí žaloby okresný súd vydal 24. októbra 2002, teda ešte pred vyhlásením konkurzu na PHS s. r. o.. Okresný súd preto dospel k záveru o danosti základu nároku na náhradu škody titulom ušlého zisku z nájomnej zmluvy.

2.1. Krajský súd v Žiline (v ďalšom iba „odvolací súd“) vychádzajúc z § 387 ods. 1, 2 a § 388 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) rozsudkom z 28. novembra 2017 medzitýmny rozsudok okresného súdu zmenil tak, že základ nároku žalobcov 1/ až 5/ na náhradu škody titulom ušlého zisku nie je daný (prvý výrok) a potvrdil vo výroku II., ktorým súd určil, že základ nároku žalobcov 1/ až 5/ na náhradu škody titulom účelne vynaložených trov nie je daný (druhý výrok).

2.2. Podľa názoru odvolacieho súdu je pri posúdení nároku na náhradu škody (predpokladom priznania ktorej podľa zák. č. 514/2003 Z. z. je splnenie zákonných podmienok zodpovednosti štátu za škodu - existencia nezákonného rozhodnutia, vznik škody a príčinná súvislosť medzi nimi) titulom ušlého zisku potrebné vychádzať z nároku na náhradu škody titulom skutočnej škody, o ktorom rozhodol súd prvej inštancie medzitýmny rozsudkom z 24. mája 2013 č. k. 2C/8/2013-478, v ktorom podrobne posudzoval existenciu zákonných podmienok zodpovednosti štátu za škodu a vyslovil, že základ nároku žalobcov nie je daný, lebo nezákonné rozhodnutie nebolo rozhodujúcou a bezprostrednou príčinou vzniku škody. Uplatňovaná skutočná škoda žalobcom nevznikla momentom a z dôvodu právoplatnosti rozsudku Krajského súdu v Žiline zo 07. septembra 2004 sp. zn. 23Co/61/2004, ani momentom odpredaja spoluvlastníckeho podielu k nehnuteľnosti v rámci konkurzu, ale riadnym a včasným neuplatnením práva na vylúčenie finančného ekvivalentu z konkurznej podstaty. K strate vlastníckeho práva žalobcov k dotknutej nehnuteľnosti nedošlo výlučne nezákonným rozhodnutím, ale pristúpil k nemu aj odpredaj spoluvlastníckeho podielu v rámci konkurzu a nečinnosť žalobcov v konkurznom konaní. Práve na okolnosti týkajúce sa vlastníctva dotknutej nehnuteľnosti, ktoré viedli k strate vlastníckeho práva žalobcov je potrebné prihliadať a posudzovať ich aj pri náhrade škody titulom ušlého zisku, ktorý predstavuje nájomné za užívanie nebytových priestorov v nehnuteľnosti, ktorého úhradu s poukazom na zmluvu o nájme nebytových priestorov z 21. apríla 1999 a nezákonné rozhodnutie, ako

tvrdia žalobcovia, nedosiahli. Žalobcovia mohli ako prenajímatelia vystupovať len ak boli vlastníkami nehnuteľnosti, ktorá mala byť predmetom nájomnej zmluvy. Za predpokladu, že bolo súdom prvej inštancie ustálené, že žalobcovia 1/ až 5/ vlastníkami dotknutej nehnuteľnosti neboli, nemohli sa stať ani účastníkmi nájomného vzťahu. Pokiaľ súd vyslovil, že stratu vlastníckeho práva k dotknutej nehnuteľnosti nespôsobil len nezákonné rozhodnutie, nemožno rovnako vysloviť, že práve nezákonným rozhodnutím bola žalobcom spôsobená škoda titulom ušlého zisku - nájomného z nájmu nebytových priestorov v dotknutej nehnuteľnosti. Posúdenie príčinnej súvislosti medzi vzniknutou škodou a nezákonným rozhodnutím bolo rozhodujúcim aj pre posúdenie dielčieho nároku žalobcov na náhradu škody titulom ušlého zisku, nakoľko podmienky zákona č. 514/2003 Z. z. musia byť splnené aj v tomto prípade. Keďže nebola preukázaná jednoznačná a bezprostredná príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím a vzniknutou škodou (ušlým ziskom), odvolací súd v tejto časti napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie zmenil. Vzhľadom na povahu medzitýmneho rozsudku odvolací súd o nároku na trovy odvolacieho konania nerozhodoval.

3.1. Proti zmeňujúcemu výroku rozsudku odvolacieho súdu (prvý výrok) podala žalobkyňa 1/ (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie z dôvodu uvedeného v § 421 ods. 1 písm. a) CSP navrhnuť, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že potvrdzuje rozsudok okresného súdu, ktorým určil, že základ nároku žalobcov 1/ až 5/ na náhradu škody titulom ušlého zisku je daný.

3.2. Dovolací súd aplikujúc ustanovenie § 124 CSP posudzoval dovolanie podľa jeho obsahu a v snahe autenticky porozumieť textu dovolania ako celku (viď nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 25. mája 2021 sp. zn. IV. ÚS 15/2021 alebo jeho nález z 09. júna 2020 sp. zn. I. ÚS 336/2019) dospel k záveru, že žalobkyňa 1/ za právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, považovala otázku existencie príčinnej súvislosti medzi nezákonným rozhodnutím (rozsudkom Krajského súdu v Žiline zo 07. septembra 2004 sp. zn. 23Co/61/2004) a ušlým ziskom tvoreným stratou nájomného za prenájom nebytových priestorov.

3.3. Dovolateľka poukázala na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/103/2011 a uviedla, že bez rozhodnutia Krajského súdu v Žiline zo 07. septembra 2004 sp. zn. 23Co/61/2004 by konkurzný súd dňa 20.01.2005 (3 dni po právoplatnosti uvedeného rozhodnutia) nemohol správcovi konkurznej podstaty udeliť súhlas na predaj majetku, správa katastra by nevykonala záznam do katastra nehnuteľností (pod číslom Z 600/2005) a žalobcovia by neprišli o svoje spoluvlastnícke podiely. Ak sa na vzniku nepriaznivého následku podieľali aj iné faktory, rozhodnutie krajského súdu v spojení s rozsudkom Okresného súdu Ružomberok č. k. 5C/188/02-220 z 11. novembra 2003 je jej rozhodujúcou, podstatnou príčinou (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/27/2011). Nemožno špekulovať, že škoda by nevznikla, ak by neprebiehala konkurzné konanie (konkurz prebiehal od r. 2003, teda aj v čase rozhodovania krajského súdu). Ak by krajský súd nevyslovil názor o počiatku behu premlčacej lehoty v rozpore so zaužívanou súdnou praxou, nebolo by možné spoluvlastnícky podiel žalobcov predať v konkurznom konaní, nakoľko pôvodný rozsudok o zamietnutí žaloby okresný súd vydal 24. októbra 2002, teda ešte pred vyhlásením konkurzu na PHS s. r. o..

3.4. Žalovaná sa k dovolaniu nevyjadрила.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 15. júla 2021 sp. zn. 5Cdo/113/2018 rozsudok odvolacieho súdu č. k. 5Co/300/2017-803 z 28. novembra 2017 vo výroku, ktorým zmenil rozsudok okresného súdu (prvý výrok) voči žalobkyni 1/ zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie. Urobil tak po zistení, že odvolací súd sa pri riešení dovolateľkou nastolenej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu [§ 421 ods. 1 písm. a) CSP]. Konštatoval, že prvotnou, priamou a bezprostrednou príčinou vzniku škody z titulu ušlého zisku na nájomnom je rozsudok odvolacieho súdu zo 07.09.2004 sp. zn. 23Co/61/2004, potvrdzujúci rozsudok okresného súdu, ktorým bol nesprávne určený počiatok plynutia premlčacej doby. Ak by krajský súd v konaní o neplatnosť kúpnej zmluvy, ktorou nadobudli spoluvlastnícky podiel žalobcovia, pri posudzovaní počiatku behu premlčacej lehoty nepostupoval v rozpore so zaužívanou súdnou praxou, nebolo by možné spoluvlastnícky podiel pôvodne patriaci žalobcom predať v konkurznom konaní a žalobcovia by boli, za splnenia ostatných zákonných aj dohodnutých podmienok nájmu, naďalej prenajímateľmi nebytových

priestorov nachádzajúcich sa v konkurznom konaní predávanej nehnuteľnosti. Na rozdiel od skutočnej škody, v prípade ušlého zisku žalobcovia v konkurznom konaní možnosť požiadať o zjednanie nápravy po vydaní zrušujúceho rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/27/2005, nemali.

5. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) nálezom z 19. októbra 2022 sp. zn. I. ÚS 151/2022 uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/113/2018 z 15. júla 2021 zrušil a vec vrátil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie. Z dôvodov nálezu ústavného súdu vyplýva, že predmetom posudzovania bola ústavná akceptovateľnosť spôsobu, ktorým najvyšší súd rozhodol o prípustnosti dovolania žalobkyne 1/, keď najvyšší súd dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu [§ 421 ods. 1 písm. a) CSP], t. j. otázky, či je daná príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím (t. j. rozsudkom krajského súdu č. k. 23Co/61/2004-305 zo 7. septembra 2004) a ušlým ziskom tvoreným stratou nájomného za prenájom nebytových priestorov. Ústavný súd konštatoval, že najvyšší súd o prípustnosti dovolania žalovanej 1/ nerozhodol ústavne konformným spôsobom. Rozhodnutia, na ktoré najvyšší súd poukázal ako na ustálenú prax odvolacieho súdu, nedávajú odpoveď na dovolateľkou nastolenú otázku, či je daná príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím (t. j. rozsudkom krajského súdu zo 7. septembra 2004 č. k. 23Co/61/2004-305) a ušlým ziskom tvoreným stratou nájomného za prenájom nebytových priestorov. V závere nálezu ústavný súd uviedol, že záver najvyššieho súdu vyslovený v napadnutom uznesení, že prvotnou, priamou a bezprostrednou príčinou vzniku škody z titulu ušlého zisku na nájomnom je rozsudok odvolacieho súdu zo 7. septembra 2004 sp. zn. 23Co/61/2004 neobstoí. Úlohou najvyššieho súdu bude opätovne rozhodnúť o dovolaní žalobkyne 1/, a to so zreteľom na zmysel a účel zák. č. 514/2003 Z. z., ako aj § 421 ods. 1 písm. a) CSP upravujúceho prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej aj „najvyšší súd“ event. „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania. Bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne 1/ je prípustné, ale nie dôvodné.

7. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. V zmysle § 432 ods. 1 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa § 432 ods. 2 CSP sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia, pričom právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

9. Najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/6/2017 (podobne napríklad v rozhodnutiach sp. zn. 2Cdo/203/2016, 3Cdo/235/2016, 4Cdo/95/2017 a 7Cdo/140/2017) uviedol, že „V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a) CSP by mal dovolateľ: a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b) vysvetliť (a označením konkrétneho stanoviska, judikátu alebo rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, c) uviesť, ako mala byť

táto otázka správne riešená“.

10.1. Dovolateľka v súvislosti s ňou nastolenou dovolacou otázkou v dovolaní poukázala na závery, ku ktorým najvyšší súd dospel v rozhodnutiach sp. zn. 6Cdo/103/2011 a 7Cdo/27/2011.

10.2. V konaní vedenom pod sp. zn. 6Cdo/103/2011, ktorého predmetom bola náhrada škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci (Národného bezpečnostného úradu) týkajúcim sa bezpečnostnej previerky štátneho zamestnanca, najvyšší súd v rozhodnutí z 30. apríla 2011 vyslovil, že „Výžaduje sa, aby nezákonné rozhodnutie a vznik škody boli v logickom slede (nexus spojenie, súvislosť, sled), teda aby nezákonné rozhodnutie bolo príčinou a vznik škody vrátane jej rozsahu následkom tejto príčiny. Nestačí iba pravdepodobnosť príčinnej súvislosti, či okolnosti nasvedčujúcej jej existencii; príčinnú súvislosť treba vždy preukázať. Rozhodujúca je vecná súvislosť príčiny a následku a túto nemožno riešiť vo všeobecnej rovine, ale vždy v konkrétnych súvislostiach. Príčinou vzniku škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím môže byť len také nezákonné rozhodnutie, bez ktorého by škodný následok nevznikol. Základom je úvaha (test *conditio sine qua non*), či by škodlivý následok nastal bez nezákonného rozhodnutia. Ak by tomu tak bolo, príčinná súvislosť by daná nebola. V prejednávanej veci uvedené znamenalo, že otázka existencie príčinnej súvislosti medzi zrušenými nezákonnými rozhodnutiami a nárokom na náhradu žalobcom špecifikovanej nemajetkovej ujmy vyžaduje porovnať výsledok vyplývajúci pre žalobcu zo zrušených nezákonných rozhodnutí s výsledkom, ktorým by skončilo konanie o bezpečnostnej previerke žalobcu, ak by v ňom bolo pokračované. Ak by skončilo vydaním rozhodnutia (zákonného) s totožným výrokom, aký mali zrušené rozhodnutia Úradu, potom vzhľadom na charakter nemajetkovej ujmy by príčinná súvislosť nebola daná. Škodlivý následok v podobe žalobcom špecifikovanej nemajetkovej ujmy by totiž nastal, aj keby rozhodnutia Úradu neboli zrušené pre nezákonnosť. Keďže vykonávanie bezpečnostnej previerky bolo Úradom zastavené, je potrebné, aby otázku, s akým výsledkom by skončila táto previerka, ak by v nej bolo pokračované, riešil súd ako predbežnú“.

10.3. Vo veci sp. zn. 7Cdo/27/2011 najvyšší súd v rozhodnutí z 20. marca 2012 vyslovil, že „rozhodnutie, ktoré bolo zrušené z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci, z dôvodu nesprávne alebo nedostatočne zisteného skutkového stavu ako i z dôvodu vady konania je nezákonné a za splnenia ostatných zákonných podmienok môže zakladať zodpovednosť štátu za škodu, ktorá prípadne z takéhoto rozhodnutia účastníkovi vznikla.“ Sekundárne vo vzťahu k ďalšiemu konaniu súdom nižších stupňov inštruktívne uviedol, že o vzťah príčinnej súvislosti ide, ak škoda vznikla následkom nezákonného rozhodnutia, teda ak je nezákonné rozhodnutie a škoda vo vzájomnom pomere príčiny a následku, a teda ak je preukázané, že nebyť nezákonného rozhodnutia, ku škode by nedošlo. Ak bola príčinou vzniku škody iná skutočnosť, zodpovednosť za škodu nevzniká, príčinou škody môže byť len tá skutočnosť, že bez nej by škodný následok nevznikol. Pritom nemusí ísť o príčinu jedinú, stačí, ak ide o jednu z príčin, ktorá sa podieľa na nepriaznivom následku, o ktorého odškodnenie ide, a to o príčinu podstatnú. Uvedené uznesenie bolo vydané v posudzovanom prípade - t. j. v spore žalobcov proti sťažovateľke (Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti SR) ako žalovanej o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci. Predmetom dovolacieho prieskumu bolo posúdenie, či rozhodnutia súdu prvej inštancie (rozsudok Okresného súdu Ružomberok z 11. novembra 2003 č. k. 5C/188/02-220, ktorým bola vyslovená (relatívna) neplatnosť kúpnej zmluvy uzavretej medzi predávajúcim P. a odporcami 2/ až 6/ [v danom konaní žalobcami 1/ až 5/] ako kupujúcimi) a odvolacieho súdu (Krajského súdu v Žiline zo 7. septembra 2004 sp. zn. 23Co/61/2004), zrušené Najvyšším súdom Slovenskej republiky ako súdom dovolacím (uznesením z 22. novembra 2005 sp. zn. 1Cdo/27/2005) z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci, sú nezákonnými rozhodnutiami.

11. Ústavný súd v náleze z 19. októbra 2022 sp. zn. I. ÚS 151/2022 (bod 53.) tiež uviedol, že otázkou analógie v skutkovom stave ako predpokladom aplikácie ustálenej rozhodovacej praxe sa zaoberal v náleze z 09. júna 2020 sp. zn. I. ÚS 51/2020 (týkajúcom sa bezdôvodného obohatenia), keď judikoval, že „I. je potrebné rozoznávať určité typové situácie (typové skutkové okolnosti), pre posúdenie ktorých možno používať skoršiu rozhodovaciu prax dovolacieho súdu. Ak však nejde o analógiu v skutkovom stave, teda o typovo skutkovú podobu, aplikácia skorších súdnych rozhodnutí nie je namieste. II. Ak najvyšší súd nesprávne vyhodnotí analógiu v skutkovom stave a toto posúdenie má za následok odmietnutie dovolania, ide o porušenie práva na spravodlivý proces. Od najvyššieho súdu sa

očakáva citlivý a dôsledný prístup pri zvažovaní, či určité jeho skoršie rozhodnutia nielen z formálneho hľadiska, ale aj reálne dávajú odpoveď na dovolateľom nastolenú právnu otázku. Len tak možno naplniť cieľ dovolania, ktorým je riešenie právnych otázok a zjednocovanie judikatúry, čo sú podstatné prvky naplňania princípu právnej istoty.“ Ústavný súd doplnil, že závery ústavného súdu týkajúce sa analógie v skutkovom stave ako predpokladu aplikácie ustálenej rozhodovacej praxe sú aplikovateľné aj na rozhodovanie najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu v konaní o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci.

12. Zhrnúc uvedené (body 9. až 11.) dovolací súd dospel k záveru, že vzhľadom na skutkové odlišnosti konaní vedených pod sp. zn. 6Cdo/103/2011 (v ktorom bola v rámci konania o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci týkajúcim sa bezpečnostnej previerky štátneho zamestnanca riešená existencia príčinnej súvislosti medzi zrušenými nezákonnými rozhodnutiami a nárokom na náhradu nemajetkovej ujmy) a sp. zn. 7Cdo/27/2011 (posudzovanie nezákonnosti súdnych rozhodnutí vydaných v konaní o neplatnosť právneho úkonu) v posudzovanom spore nejde o analógiu v skutkovom stave (typovo skutkovú podobu) a aplikácia skorších súdnych rozhodnutí nie je namieste. Žalobkyňou 1/ označené skoršie rozhodnutia dovolacieho súdu nielen z formálneho hľadiska, ale aj reálne nedávajú odpoveď na ňou nastolenú právnu otázku existencie príčinnej súvislosti medzi nezákonným rozhodnutím a ušlým ziskom tvoreným stratou nájomného za prenájom nebytových priestorov.

13. Dovolací súd uzatvára, že dovolateľkou nastolená právna otázka existencie príčinnej súvislosti medzi nezákonným rozhodnutím a ušlým ziskom tvoreným stratou nájomného za prenájom nebytových priestorov doteraz v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu nebola riešená, čo nezakladá prípustnosť dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, ale jej dovolanie je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Aj v prípade dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP by dovolateľ mal a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b) vysvetliť potrebu, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil a c) uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená.

14. Odvolací súd v dovolaní napadnutom prvom výroku jeho rozsudku rozhodol, že základ nároku žalobcov 1/ až 5/ na náhradu škody titulom ušlého zisku nie je daný vychádzajúc z medzitýmneho rozsudku súdu prvej inštancie z 24. mája 2013 č. k. 2C/8/2013-478, v zmysle ktorého nie je daný základ nároku na náhradu skutočnej škody, lebo nezákonné rozhodnutie nebolo rozhodujúcou a bezprostrednou príčinou vzniku škody. Uplatňovaná skutočná škoda žalobcom nevznikla momentom a z dôvodu právoplatnosti rozsudku Krajského súdu v Žiline zo 07. septembra 2004 sp. zn. 23Co/61/2004 ani momentom odpredaja spoluvlastníckeho podielu k nehnuteľnosti v rámci konkurzu, ale riadnym a včasným neuplatnením práva na vylúčenie finančného ekvivalentu z konkurznej podstaty. Aj pri náhrade škody titulom ušlého zisku bolo podľa odvolacieho súdu potrebné prihliadať na okolnosti vedúce k strate vlastníckeho práva žalobcov k dotknutej nehnuteľnosti. Žalobcovia by mohli ako prenajímatelia vystupovať len ak boli vlastníkmi nehnuteľnosti, ktorá mala byť predmetom nájomnej zmluvy. Príčinnú súvislosť medzi vzniknutou škodou a nezákonným rozhodnutím označil odvolací súd za rozhodujúcu aj pre posúdenie dielčieho nároku na náhradu škody v podobe ušlého zisku. Jednoznačná a bezprostredná príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím a vzniknutou škodou (ušlým ziskom) preukázaná nebola.

15. Podľa § 3 ods. 1 písm. a) zák. č. 514/2003 Z. z. účinného do 31.08.2007 (teda aj ku dňu právoplatnosti žalobcami označeného nezákonného rozhodnutia 17. januára 2005) štát zodpovedá za podmienok ustanovených týmto zákonom za škodu, ktorá bola spôsobená orgánmi verejnej moci, okrem tretej časti tohto zákona, pri výkone verejnej moci nezákonným rozhodnutím. Podľa § 17 ods. 1 zák. č. 514/2003 Z. z. účinného do 31.08.2007 uhrádza sa skutočná škoda a ušlý zisk.

16. Jedným zo základných znakov právneho štátu vychádzajúceho z princípov delby výkonu verejnej moci a nezávislosti súdnictva je právo na súdnu a inú právnu ochranu. Základné princípy výkonu

súdnicstva vymedzujú články 46 až 50 Ústavy Slovenskej republiky. Čl. 46 ods. 3 Ústavy obsahuje verejnoprávnú sankciu za porušenie ľudských práv orgánom verejnej moci a plní aj reparačnú funkciu voči subjektu, ktorého práva boli porušené. Pri rozhodovaní o náhrade škody spôsobenej pri výkone verejnej moci je potrebné vychádzať nielen z uvedeného ústavnoprávneho rámca, ale aj z lex specialis, ktorým je zákon č. 514/2003 Z. z. a subsidiárne z Občianskeho zákonníka.

17.1. Predpokladmi vzniku zodpovednosti za škodu, a teda aj zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci alebo jeho nesprávnym úradným postupom v zmysle zák. č. 514/2003 Z. z. sú nezákonné rozhodnutie orgánu verejnej moci alebo jeho nesprávny úradný postup, existencia škody a príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci alebo jeho nesprávnym úradným postupom a škodou. Podmienky vzniku zodpovednosti za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci alebo jeho nesprávnym úradným postupom sú kumulatívne; v prípade nesplnenia čo i len jednej z nich nie je táto zodpovednosť daná.

17.2. Pojem nezákonnosť rozhodnutia najvyšší súd interpretoval vo veci sp. zn. 7Cdo/27/2011, keď v rozhodnutí zo dňa 20. februára 2012 uviedol, že „rozhodnutie, ktoré bolo zrušené z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci, z dôvodu nesprávne alebo nedostatočne zisteného skutkového stavu ako i z dôvodu vady konania je nezákonné a za splnenia ostatných zákonných podmienok môže zakladať zodpovednosť štátu za škodu, ktorá prípadne z takéhoto rozhodnutia účastníkovi vzniká“.

17.3. Pojem škoda zákon č. 514/2003 Z. z. ani Občiansky zákonník nedefinujú. V uznesení sp. zn. 4MCdo/23/2008 najvyšší súd vymedzil škodu ako ujmu, ktorá nastala v majetkovej sfére poškodeného, objektívne vyjadriteľnú všeobecným ekvivalentom, t. j. peniazmi, napravitelňú poskytnutím majetkového plnenia, predovšetkým peňazí, ak nedochádza k naturálnej reštitúcii. V judikáte R 55/71 je skutočná škoda vymedzená ako zmenšenie majetku, resp. úbytok majetku poškodeného, ktorý už nastal a predstavuje majetkové hodnoty potrebné na uvedenie veci do predošlého stavu, prípadne na vyváženie dôsledkov vyplývajúcich z toho, že nedošlo k uvedeniu veci do predošlého stavu. Ušlý zisk je stratou konkrétnej, reálnej a preukázateľnej príležitosti zhodnotenia majetku, avšak len za predpokladu, že pravdepodobnosť dosiahnutia zisku u poškodeného je s ohľadom na existujúce okolnosti toho ktorého konkrétneho prípadu vysoko pravdepodobná až blížiac sa k istote (rozsudok Najvyššieho súdu SR z 29. marca 2017 sp. zn. 5Cdo/195/2015).

17.4. Rovnako vzťah príčinnej súvislosti medzi nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci alebo jeho nesprávnym úradným postupom a vznikom škody zákon č. 514/2003 Z. z. ani Občiansky zákonník nevysvetľujú. Z tohto dôvodu sú smerodajné stanoviská prezentované v odbornej literatúre a v súdnej praxi. Z rozhodnutí súdov Slovenskej republiky vo veciach uplatňovania práva na náhradu škody voči štátu z titulu nezákonného rozhodnutia orgánu verejnej moci alebo jeho nesprávneho úradného postupu (napr. rozhodnutie z 24. februára 2011 sp. zn. 3Cdo/313/2009 alebo rozhodnutie z 30. apríla 2011 sp. zn. 6Cdo/103/2011) vyplýva, že nezákonné rozhodnutie orgánu verejnej moci alebo jeho nesprávny úradný postup musí byť priamou, bezprostrednou a nesprostredkovanou príčinou škody (škoda teda bola priamo a nesprostredkovanou spôsobená práve a iba týmto rozhodnutím alebo postupom); nestačí, ak je iba sprostredkovanou príčinou škody. Atribútom príčinnej súvislosti je totiž priamosť pôsobenia príčiny na následok, pri ktorej príčina priamo (bezprostredne) predchádza následku a vyvoláva ho. To, že vzťah medzi príčinou a jej následkom musí byť (bezpečne preukázaný a) bezprostredný, konštatoval aj Ústavný súd Slovenskej republiky (napr. nález Ústavného súdu SR pod sp. zn. I. ÚS 177/08). Nezanedbateľné je, že nezákonné rozhodnutie orgánu verejnej moci alebo jeho nesprávny úradný postup môže byť významným článkom reťazca príčin a následkov, čo ale bez ďalšieho ešte neznamená danosť príčinnej súvislosti medzi nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci alebo jeho nesprávnym úradným postupom a škodou.

18. Dovolací súd konštatuje, že zhora uvedené podmienky zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci alebo jeho nesprávnym úradným postupom v zmysle zák. č. 514/2003 Z. z. musia byť naplnené vždy, či už ide o skutočnú škodu, alebo o ušlý zisk tvorený stratou nájomného za prenájom nebytových priestorov. Odvolací súd správne vychádzal z toho, že žalobcovia (teda aj dovolateľka) mohli byť prenajímateľmi nehnuteľnosti iba ako jej vlastníci a správne zobral do úvahy súhrn všetkých okolností (nie iba jednu z nich) vedúcich k strate ich vlastníckeho práva znamenajúcej v konečnom dôsledku nemožnosť prenájmania nehnuteľnosti, a tým stratu zisku z tejto

dispozície s nehnuteľnosťou. Aj dovolací súd, viazaný dôvodmi a rozsahom dovolania (vady v procesnom postupe súdov pri zisťovaní skutkového stavu vecí v rámci práva na spravodlivý proces v dovolacom konaní namietané neboli) je názoru, že existenciu nezákonného rozhodnutia (rozsudok Krajského súdu v Žiline zo 07. septembra 2004 sp. zn. 23Co/61/2004, právoplatný 17. januára 2005, teda vydaný po začatí konkurzného konania, keď dovolateľka iné rozhodnutia vydané súdmi v spojitosti so spornou nehnuteľnosťou za nezákonné neoznačila) nemožno posudzovať izolovane. Uvedené rozhodnutie, vydané po začatí konkurzného konania (vyhláseného na spoločnosť PHS dňa 23.09.2003) nebolo jedinou ani rozhodujúcou a bezprostrednou príčinou vzniku škody, ale pristúpil k nemu aj odpredaj spoluvlastníckeho podielu zapísaného do konkurznej podstaty (kúpnu zmluvou z 27. mája 2005; katastrálny úrad rozhodol o povolení vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností 31. mája 2005) v rámci konkurzu a nečinnosť žalobcov v konkurznom konaní (riadnym a včasným neuplatnením práva na vylúčenie finančného ekvivalentu z konkurznej podstaty). Dovolací súd vychádza aj z nálezu Ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 151/2022 vydaného v posudzovanom spore, podľa ktorého právny názor dovolacieho súdu, že prvotnou, priamou a bezprostrednou príčinou vzniku škody z titulu ušlého zisku na nájomnom je rozsudok odvolacieho súdu sp. zn. 23Co/61/2004 zo 7. septembra 2004, neobstoí.

19. Dovolací súd zo všetkých zhora uvedených dôvodov uzatvára, že dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP je založené na právnej otázke, ktorá bola v nachádzacom konaní zodpovedaná správne. Dovolací súd potom dovolanie po prejednaní bez pojednávania (§ 443 CSP časť vety pred bodkočiarkou) podľa § 448 CSP ako nedôvodné zamietol.

20. V dovolacom konaní úspešnej žalovanej dovolací súd (voči žalobcom) nárok na náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, pretože jej v dovolacom konaní nijaké trovy nevznikli (§ 255 ods. 1 CSP).

21. Tento rozsudok prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.